

Till Kulturdepartementet

Remissyttrande över Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)

Ert dnr Ku2023/01093

Inledning

Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset, STR-T, är företrädare för den nationella minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset samt minoritetsspråket meänkieli. STR-T har tagit del av betänkandet *Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun* (SOU 2023:58) och nedan lämnas synpunkter.

Övergripande synpunkter

STR-T instämmer i utredningens ambitioner att ge långsiktiga förslag på att utveckla kulturen så att den på ett annat sätt genomsyrar stora delar av samhällsverksamheten. En nödvändig strävan för att uppnå de nationella kulturpolitiska målen är att ge kulturpolitiken bättre förutsättningar för en större mångfald av kulturyttringar.

Sverige har sedan år 2000 haft en minoritetspolitik i Sverige som syftar till att stärka och bevara de nationella minoriteternas språk, kultur och identitet. Precis som utredningen också påpekar på sid 173 har det tagits flera initiativ för att främja dessa grupperns kultur inom ramen för kultursamverkansmodellen. Utredningen noterar också att flertal regioner lyfter fram nationella minoriteter i sina kulturplaner. Det är därför anmärkningsvärt att utredningen inte tar större hänsyn och beaktar främjarperspektivet för nationella minoriteter i förslaget. Ett av direktiven var att föreslå hur modellen kan bidra till ökad tillgång till kultur och ett breddat deltagande i kulturlivet i hela landet. STR-T är orolig över att betänkandets förslag inte kommer att bidra till en ökad tillgång till kultur och ett breddat deltagande i kulturlivet för tornedalingar, kväner och lantalaiset.

Det hade varit på sin plats att tornedalingars, kväners och lantalaisets kultur (och övriga minoriteters kultur) bereddes större plats i kultursamverkansmodellen som nytt kulturområde då lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk gäller i hela landet.

STR-T vill understryka att tornedalingars, kväners och lantalaisets kultur inte kan fortsättningsvis bedrivas med projektmedel och begränsat statligt stöd, där framför allt det fria kulturlivet bär ett stort ansvar. Det finns ett behov av flera olika typer av strategiska insatser för tornedalingars, kväners och lantalaisets kultur som verkar i ett långsiktigt perspektiv, vilket också Sveriges första sannings- och försoningskommission rekommenderar i sitt slutbetänkande *Som om vi aldrig funnits* (SOU 2023:68).

Detaljerade synpunkter

9.1 Ett vidgat system för kultursamverkan

Utredningen påstår att betydelsen av de regionala kulturplanerna som produkter är oklar. STR-T erfar att den kulturplan som beslutas om exempelvis vid Region Norrbotten är föremål för en omfattande dialogprocess och viktig för det kulturella utvecklingsarbetet i Norrbotten. Kulturplanen är ett styrande strategidokument som visar kulturpolitiska ambitioner fastställda av politiker. STR-T är av uppfattningen att en kultursamverkansplan, vilket utredningen föreslår, framtagen och reviderad av tjänstepersoner inte skulle ha samma förankring och tyngd. En kultursamverkansplan blir därför inte en politisk viljeyttring.

STR-T vill även påpeka att Region Norrbotten är den region som förstått innebörden av ett främjarperspektiv när det gäller nationella minoriteter. Här har övriga regioner i Sverige en hel del att lära.

9.2 Villkor för fördelning av statsbidrag

Enligt utredningen ska det falla på den som förmedlar statsbidraget att visa hur den konstnärliga friheten respekteras och välja lämplig metod för det. STR-T vill betona att det är viktigt att sätta villkor för hur den konstnärliga friheten respekteras.

9.3 En breddad modell med en ny anslagsstruktur

STR-T är positiv till förslaget att öppna upp för fler kultur- och konstområden, vilket också nämnts tidigare i remissvaret under övergripande synpunkter. Däremot finns risker med att införa fler kulturområden utan att det finns en ekonomisk uppräknings i

systemet. Dels kan det innebära risk för instabilitet för etablerade verksamheter, dels kan intressekonflikter och gränsdragningsdiskussioner uppstå. Det kan även vara problematiskt om en region eller kommun väljer att integrera ett nytt område, som exempelvis nationella minoriteter, i modellen medan en annan region eller kommun inte gör det. Detta kan leda till olika förutsättningar för utövare inom samma kulturområde baserat på vilken ort denne är verksam i.

STR-T är även orolig över att främjande- och kulturmiljöbegreppen inte finns med i definitionen av konst- och kulturområdena. Detta kan medföra att de inte prioriteras i samma utsträckning som idag.

9.4 Statens arbetsformer

STR-T befarar att finansiering av befintlig kulturverksamhet kan minska eftersom incitament för uppräknings och uppväxling saknas om man utgår från historiska nyckeltal. Detta motsäger utredningens förslag att möjliggöra nya satsningar.

9.5 Utvecklade dialogformer

STR-T har inga synpunkter på förslaget om en utökad politisk dialog med staten där även kommunerna ska vara delaktiga. STR-T vill framhålla att det är viktigt att urvalet av kommunerna vid dialogerna är representativt för hela Sverige.

9.6 Kommuner med statsbidrag till institutioner

Utredningens förslag är i nuläget inte aktuellt för någon av kommunerna i ex Norrbotten, vilket också STR-T lyft upp i dialog med utredningen. Detta innebär att storstadskommuner och Region Stockholms medverkan i kultursamverkansmodellen ska göras inom befintlig ram. STR-T är orolig över att det kan leda till mindre resurser i övriga regioner och mindre kommuner och därför försvaras utjämnandet av geografiska och demografiska skillnader.

10.2 Gestaltad livsmiljö

STR-T är positiva till att se över hur skönhetsparagrafen i plan- och bygglagen kan omformuleras. En annan aspekt att beakta är hur man ska bemöta de motstridiga intressen som finns för att uppnå balansen av en gestaltad livsmiljös funktion, upplevelse och robusthet.

STR-T har inga synpunkter i övrigt.

10.3 Kulturinstitutionen skolan

STR-T har inga synpunkter på utredningens bedömning.

10.4 Kulturens och funktionshinderspolitiken

STR-T har inga synpunkter på att en systematisk genomgång genomförs.

Remissvar är berett av Maja Mella, sakkunnig.

Inger Junkka

Ordförande

Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset

